

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2003:28

*Muutoksenhakutoimikunnan
jatkomietintö
KM 2002:3*

Tiivistelmä lausunnoista

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2003:28

*Muutoksenhakutoimikunnan
jatkomietintö
KM 2002:3*

Tiivistelmä lausunnoista

ISSN 1458-7149
ISBN 952-466-185-3
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
5.5.2003

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) LsN Iiro Liukkonen		Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä	
		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Muutoksenhakutoimikunnan jatkomietintö KM 2002:3 Tiivistelmä lausunnoista			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Tiivistelmässä selostetaan toimikunnan ehdotukset, jotka koskevat lähinnä muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen, asian käsittelyä siellä sekä ylimääräistä muutoksenhakua, ja lausunnonantajien kannanotot niihin.			
Avainsanat: (asiasanat) oikeudenkäynti, muutoksenhaku, korkein oikeus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Lausuntoja ja selvityksiä 2003:28		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-185-3
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

SISÄLLYS

TOIMIKUNNAN TOIMEKSIANTO JATKOMIETINNÖN OSALTA.....	3
MIETINNÖN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	4
LAUSUNTOPYYNTÖ.....	4
LAUSUNNONANTAJIEN YLEINEN SUHTAUTUMINEN.....	4
MIETINNÖN KESKEISET EHDOTUKSET JA LAUSUNNONANTAJIEN KANNANOTOT NIIHIN.....	5
1. Korkeimman oikeuden kokoonpano.....	5
2. Valitusluvan kohdentaminen.....	8
3. Suullisen käsittelyn toteutus.....	9
4. Hovioikeus ensimmäisenä asteena.....	10
5. Ylimääräinen muutoksenhaku.....	12
6. Muita kysymyksiä.....	15
6.1. Valitusaika ja erilliset valituslupahakemus ja valitus.....	15
6.2. Asianosaisten edustaminen korkeimmassa oikeudessa.....	15
6.3. Oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksianto.....	16
6.4. Ennakkoratkaisupyyntö ja ohivalitus.....	17
7. Esityksen vaikutukset.....	20
8. Säättämisjärjestys.....	20
SÄÄDÖSEHDOTUKSET JA LAUSUNNONANTAJIEN KANNANOTOT NIIHIN.....	21
1. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta.....	21
2 luku. Päätösvaltaisuudesta.....	21
21 luku. Oikeudenkäyntikuluista.....	22
30 luku. Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen.....	23
31 luku. Ylimääräisestä muutoksenhausta.....	24
2. Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 9 §:n muuttamisesta.....	28
3. Laki korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta.....	29
4. Laki hovioikeuslain 2 §:n muuttamisesta.....	31
5. Laki rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta.....	31
6. Laki kiinteistönmuodostamislain 278 §:n muuttamisesta.....	32
7. Lausunnonantajien muita säännösehdotuksia.....	33

TOIMIKUNNAN TOIMEKSIANTO JATKOMIETINNÖN OSALTA

Oikeusministeriö asetti 18 päivänä tammikuuta 2001 toimikunnan tarkastelemaan muutoksenhakujärjestelmää yleisissä tuomioistuimissa ja sen uudistustarpeita laaja-alaisesti. Toimikunta otti nimekseen muutoksenhakutoimikunta ja antoi hovioikeusvaihetta koskevan osamietinnön lokakuussa 2001 (KM 2001:10). Sen perusteella on annettu hallituksen esitys valitusta hovioikeuteen ja valitusasian käsittelyä hovioikeudessa koskevien oikeudenkäymiskaaren säännösten muuttamiseksi 91/2002 vp.

Jatkomuutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen ja ylimääräistä muutoksenhakua koskevien toimeksiannon määräysten mukaan menettelysäännöksiä korkeimmassa oikeudessa oli ajantasaisesti ajettava, jotta ylimmälle tuomioistuimelle kuuluva lainkäytön ohjaustehtävä on asianmukaisesti hoidettavissa. Käsittelyn tulee keskittyä tutkittaviksi otetuissa valituksissa esiintyvien oikeuskysymysten ratkaisuun. Tuli myös tarkastella voimavarojen soveliaista kohdentamista valituslupahakemusten käsittelyyn.

Ylimääräisessä muutoksenhaussa oli selvitettävä, missä laajuudessa voidaan käyttää itseoikaisua ja mitkä asiat kuuluvat ylempien tuomioistuinten toimivaltaan. Ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden ja keinojen tarkoituksenmukaisuutta oli tarpeen tarkastella.

Edelleen toimikunnan oli oikeusastejärjestystä koskien selvitettävä, mitkä asiat on tarkoituksenmukaista käsitellä hovioikeudessa ensimmäisenä asteena. Tuli myös tutkia, onko tarvetta ohivalitusmenettelyyn, jossa yleisesti merkittävässä asiassa saadaan nopeutetusti korkeimman oikeuden laintulkintaohje.

Toimikunnan oli tehtävä ehdotuksensa hallituksen esityksen muodossa ja alun perin annettava mietintönsä maaliskuun 2002 loppuun mennessä. Omasta aloitteestaan oikeusministeriö pidensi jatkomietinnön esittämisen määräaikaan 31 päivään lokakuuta 2002 saakka.

Toimikunnan puheenjohtajaksi oli kutsuttu korkeimman oikeuden presidentti *Olavi Heinonen*, varapuheenjohtajaksi hovioikeudenpresidentti *Ingvar Krook* ja jäseniksi kärjätuomari *Anna-Kaisa Aaltonen*, asianajaja *Leena Innanen*, hallintoneuvos *Heikki Karapuu*, oikeustieteen kandidaatti *Päivi Korpiola*, erityisasiantuntija *Sakari Laukkanen*, lainsäädäntöneuvos *Iiro Liukkonen*, vsn. professori *Johanna Niemi-Kiesiläinen*, hovioikeudenneuvos *Olavi Snellman* ja kihlakunnansyyttäjä *Marita Vilkkö*. Presidentti Krookille, hallintoneuvos Karapuulle ja kihlakunnansyyttäjä Vilkolle on sittemmin myönnetty pyynnöstä ero toimikunnan jäsenyydestä. Vilkon tilalle määrättiin valtiosyyttäjä *Petri Jääskeläinen* ja Karapuun tilalle hallintoneuvos *Heikki Kanninen*. Korkeimman oikeuden esityksestä toimikunnan jäseneksi määrättiin oikeusneuvos *Pauliine Koskelo*. Petri Jääskeläisen tultua valituksi eduskunnan apulaisoikeusasiamieheksi hänelle myönnettiin ero toimikunnasta ja tilalle määrättiin valtiosyyttäjä *Jarmo Rautakoski*.

Toimikunnan pysyvinä asiantuntijoina toimivat professori *Antti Jokela* ja lainsäädäntöneuvos *Tatu Leppänen* sekä sivutoimisina sihteereinä viskaali *Anne Hallavainio* ja oikeussihteeri *Pasi Kumpula*.

Mietintöön liittyvät Innasen eriävä mielipide sekä Koskelon ja Liukkosen lausumat.

Toimikunta luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 20.11.2002.

MIETINNÖN PÄÄSIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä pyritään kehittämään ja selkeyttämään muutoksenhakua hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen sekä lainvoimaisia tuomioistuinratkaisuja koskevaa ylimääräistä muutoksenhakua eräiltä osilta. Eräiden selvien virheiden jälkikäteinen oikaiseminen siirrettäisiin asianomaisen tuomioistuimen omaan toimivaltaan.

Esityksellä parannettaisiin korkeimman oikeuden mahdollisuuksia antaa ennakkopäätös sellaisissa oikeudellisissa kysymyksissä, joissa siihen on tarvetta. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan, että korkein oikeus voisi rajata valituslupan tällaiseen oikeuskysymykseen asiassa, jossa asian tosiseikasto on jo kattavasti selvitetty hovioikeudessa.

Voidakseen keskittyä nykyistä paremmin ennakkoratkaisujen antamiseen korkein oikeus voisi esityksen mukaan käsitellä valituslupahakemukset kokoonpanossa, johon asian laadun mukaan kuuluisi vähintään yksi ja enintään kolme jäsentä.

Yhdenvertaisuussyistä valtiolliset rikokset siirrettäisiin käsiteltäviksi käräjäoikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeuden sijasta.

LAUSUNTOPYYNTÖ

Mietinnöstä pyydettiin lausunnot 26 taholta. Lausuntopyyntö on tiivistelmän liitteenä. Lausuntoja saatiin 20 (*tilanne 25.4.2003*).

Lausunnon antoivat *valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtioneuvoston oikeuskansleri, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, korkein oikeus, kaikki kuusi hovioikeutta, Helsingin ja Oulun käräjäoikeudet, valtakunnansyyttäjänvirasto, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Lakimiesliitto ry., Korkeimpien oikeuksien virkamiehet ry., Käräjäoikeustuomarit ry., Suomen Syyttäjyhdistys ry. ja professori Jyrki Virolainen.*

LAUSUNNONANTAJIEN YLEINEN SUHTAUTUMINEN

Valtiovarainministeriö pitää tarkoituksenmukaisina ehdotuksia korkeimman oikeuden muutoksenhakumenettelyn uudistamisesta. Ehdotukset selkeyttävät muutoksenhakujärjestelmää sekä valituslupaa ja ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Ehdotetut muutokset mahdollistavat tehokkaan muutoksenhakumenettelyn.

Korkein oikeus toteaa, että lailla 104/1979 vuoden 1980 alusta toteutettu muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen koskenut uudistus on osoittautunut toimivaksi. Saatujen kokemusten sekä ali- ja hovioikeusmenettelyn sittemmän uudistamisen johdosta on nyt perusteltua tehdä tarpeelliset tarkistukset menettelyyn korkeimmassa oikeudessa.

Vaasan hovioikeus pitää esityksen lähtökohtia, tavoitteita ja ratkaisuja hyväksyttävänä. Myös *Helsingin hovioikeus* kannattaa toimikunnan ehdotuksia, joita se ei erikseen käsittele. Tämän hovioikeuden mielestä on johdonmukaista, että nyt ali- ja hovioikeusmenet-

telyn uudistamisen jälkeen uudistetaan menettely korkeimmassa oikeudessa, joskin siellä uudistustarve ei vuoden 1980 uudistuksen jälkeen ole yhtä suuri.

Rovaniemen hovioikeus pitää tarpeellisena ja kannatettavana, että mietinnön mukaisesti täsmennetään ja ajantasaistetaan menettelysäännöksiä korkeimmassa oikeudessa, kohdennetaan sen voimavarat ennakkopäätösten riittävän antamisen turvaten, selkeytetään, yksinkertaistetaan ja yhdenmukaistetaan ylimääräisen muutoksenhaun järjestelmää sekä rajataan hovioikeuden toimivaltaa ensimmäisen asteen tuomioistuimena.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että vuoden 1980 uudistusten jälkeen, jotka merkitsivät valituslupajärjestelmään siirtymistä korkeimmassa oikeudessa, merkittäviin periaatteellisiin uudistuksiin ei ole tarvetta. Erinäisten olennaisten kysymysten osalta toimikunta olisi kuitenkin voinut tehdä enemmän konkreettisia muutosehdotuksia eikä ainoastaan pohtia uudistustarvetta ja eri vaihtoehtoja.

Oulun käräjäoikeus lausuu, että esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ovat pääosin kannatettavia.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa toimikunnan ehdotuksia, jotka tehostavat korkeimman oikeuden tehtävää lainkäytön ohjaamisessa. Näitä ovat ehdotukset korkeimman oikeuden kokoonpanosta, mahdollisuus rahat valituslupa oikeuskysymykseen ja ylimääräisen muutoksenhaun siirtäminen alempiin oikeusasteisiin.

Suomen Asianajajaliitto pitää kannatettavana, että korkeimman oikeuden mahdollisuuksia keskittyä ennakkopäätösten antamiseen parannetaan. Toiminnan tulee painottua selvästi ennakkopäätösten antamiseen.

Suomen Lakimiesliitto ry. pitää toimikunnan ehdotuksia pääosin tarkoituksenmukaisina.

Korkeimpien oikeuksien virkamiehet ry. toteaa ehdotettujen uudistusten koskevan keskeisesti korkeimman oikeuden esittelijöiden työtä sekä vaikuttavan korkeimman oikeuden kuvaan ulospäin.

Suomen Syyttäjäyhdistys ry. pitää ehdotettuja uudistuksia syyttäjien kannalta tarkoituksenmukaisina.

Prof. Virolainen kritisoi sitä, että mietinnössä olisi sivuutettu kansalaisnäkökulma ja tämän vuoksi katsottu, ettei korkeimman oikeuden lainkäyttöön liity merkittäviä epäkohtia eikä uudistustarpeita. Toimikunnan olisi esimerkiksi tullut pohtia valituslupajärjestelmän mielekkyyttä ja vaihtoehtoja sekä käsitellä valitusluparatkaisujen perustelemista.

MIETINNÖN KESKEISET EHDOTUKSET JA LAUSUNNONANTAJIEN KANNANOTOT NIIHIN

1. Korkeimman oikeuden kokoonpano

Toimikunta ehdotti, että korkein oikeus voisi ratkaista valituslupahakemuksen kokoonpanossa, johon asian laadun mukaan kuuluisi 1 – 3 jäsentä. Yhden jäsenen kokoonpanoa

käytettäisiin silloin, kun on selvää, että valituslupa myönnetään tai sitä ei myönnetä. Tulkinvaraiset asiat ohjautuisivat edelleen laajempaan kokoonpanoon. Eriävässä mielipiteessään asianajaja Leena Innanen vastusti yhden jäsenen kokoonpanoa valituslupa-asiassa, koska oikeusvarmuuden kannalta ja valituslupien onnistuneeksi rajaamiseksi kollegiaalinen päätöksenteko on tarpeen.

Laissa säädettäisiin 11-jäsenisen vahvennetun jaoston käyttämisestä periaatteellisesti merkittävässä asioissa ja niissä, joissa esiintyy tarvetta tarkistaa aikaisempaa oikeuskäytäntöä. Nykyisin tästä määrätään vain korkeimman oikeuden työjärjestyksessä.

Ylimääräistä muutoksenhakua koskevissa asioissa kokoonpanovaihtoehtoja lisättäisiin. Näin tulisi käytettäväksi nykyistä laajemmin kolmen jäsenen kokoonpano asioissa, joissa se ei vaaranna asianosaisten oikeusturvaa. Lisäksi esitetään mahdolliseksi toistuvasti samassa asiassa esitettyjen aiheettomiksi osoittautuvien hakemusten käsittely myös yhden jäsenen kokoonpanossa.

Säännökset päätösvaltaisuudesta lainkäyttöasioissa otettaisiin oikeudenkäymiskaareen. Tämän vuoksi muotoiltaisiin ja ryhmiteltäisiin uudelleen muita asioita koskevia säännöksiä korkeimman oikeuden päätösvaltaisuudesta, jotka edelleen sisältyisivät korkeimmasta oikeudesta annettuun lakiin. Näitä asioita koskevaa sääntelyä ei ehdotettu sisällöllisesti muutettavaksi.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että PeVL:n 26/1994 vp ja LaVM 26/1994 vp mukainen oikeusturvanäkökulma ja asianajaja Innanen esiin tuoma kansalaisnäkökulma tulee ottaa huomioon korkeimman oikeuden kokoonpanosta valituslupa-asioissa säädettäessä. Hän arvioi, että kun valitusluparatkaisuja ei perustella, menettelyyn liittyy jo nykyisellään eräänlainen legitimitteettivaje, jota käsittelykokoonpanoon keventäminen ei ainakaan lievittäisi. Ennakkopäätösten oikeaksi kohdentamiseksi voi olla suotavaa, että valitusluvasta päättää useampi kuin yksi jäsen. Ylimääräisissä muutoksenhakuasioissa käsittelykokoonpanon keventämiseen ehdotuksen mukaan hänen mukaansa ei sen sijaan liity ongelmia.

Korkein oikeus toteaa, että kokoonpanon järjestämisessä on lähinnä kysymys lainsäätäjän valinnoista. Aikaisempaan ehdotukseen (HE 231/1994 vp.) yhden jäsenen toimivalta valituslupa-asiassa korkein oikeus oli suhtautunut periaatteessa myönteisesti. Nykyisen, aina kollegiaalisen järjestelmän säilyttämistä puoltaa toisaalta se, että kaksi jäsentä voi täysipainoisemmin arvioida ennakkopäätöksen tarvetta. Jos yhden jäsenen päätösvalta toteutetaan, hänen tulee harkintansa mukaan voida aina siirtää asia kollegiassa kokoonpanossa ratkaistavaksi.

Toimivaltaa ylimääräisissä muutoksenhakuasioissa koskevia kokoonpanoehdotuksia korkein oikeus pitää tärkeinä, koska ne yksinkertaistavat ja tehostavat asian käsittelyä ja vapauttavat siten voimavaroja ennakkoratkaisujen tuottamiseen.

Turun, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet kannattavat ehdotusta yhden jäsenen toimivallasta valituslupa-asiassa, jotta jäsenet voivat keskittyä korkeimman oikeuden päätehtävänä olevaan oikeuskäytännön ohjaamiseen. *Helsingin hovioikeus* toteaa, että oikeusturvaodotuksista ei tosiasiaassa johdu, että valituslupa-asia pitäisi käsitellä jaostossa

jossa on useampi kuin yksi jäsen, sillä useimmat asiat ovat selviä ratkaista. Myös *Rovaniemen hovioikeus* katsoo, ettei yhden jäsenen toimivalta valituslupa-asiassa vaaranna oikeusturvaa.

Helsingin käräjäoikeus katsoo, että valituslupa-asian kokoonpanon kannalta ongelma eivät ole selvät vaan harkinnanvaraiset tapaukset. Koska nykyisinkin vain noin kolme neljäsosaa myönnettyistä valitusluvista johtaa julkaistuun ennakkoratkaisuun, nykyisiläkään kahden tai kolmen jäsenen valituslupakokoonpanoilla valitusluvat eivät kohdistu kokonaan oikein. Yhden jäsenen kokoonpano valituslupa-asiassa saattaisi haitata korkeimman oikeuden jäsenten erityisosaamisen hyödyntämistä ja laajentamista ja johtaa epäyhtenäiseen käytäntöön. Yhden jäsenen kokoonpanolle ei ole esitetty vakuuttavia perusteita. Joka tapauksessa kokoonpanon käyttö olisi laissa rajattava selviin tapauksiin.

Ylimääräistä muutoksenhakua koskevissa asioissa kokoonpanovaihtoehtojen lisääminen käräjäoikeuden mukaan yksinkertaistaisi ja tehostaisi käsittelyä. Niinikään ehdotus siitä, että yksi jäsen voisi päättää oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuutta koskevasta asiasta, on perusteltu.

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää voimavarojen oikeaksi kohdentamiseksi hyväksyttävänä, että valituslupa-asia käsiteltäisiin 1 – 3 –jäsenisessä jaostossa. Sinänsä kollegiinen päätöksenteko tuo aina lisäarvoa.

Suomen Asianajajaliitto esittää, ettei ole aiheellista tehdä lyhytjänteistä erillisuudistusta koskien korkeimman oikeuden kokoonpanoa valituslupa-asiassa vaan odottaa tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean arviointia siitä, mihin tuomaryö tulisi ensi sijassa kohdistaa. Kaikissa oikeusasteissa käsittelykokoonpanoja on viimeisten 15 vuoden kuluessa kevennetty ilman kokonaiisharkintaa, liitto katsoo.

Suomen Lakimiesliitto ry. katsoo, että vaikka valituslupa-asiassa ei tutkita hovioikeuden ratkaisun oikeellisuutta, ratkaisu on oikeusturvasyistä paikallaan tehdä yhtä jäsentä laajemmassa kokoonpanossa. Nykytilassa ei ole epäkohtia, joiden vuoksi kokoonpanoa tulisi muuttaa.

Korkeimpien oikeuksien virkamiehet ry. pitää ongelmallisena, että valituslupa-asiassa toimivaltainen kokoonpano riippuisi asian laadusta. Ei ole yleispätevästi varmaa, milloin asia on siten selvä, että yksi jäsen voisi ratkaista valituslupahakemuksen. Jotta valitusluvat kohdentuvat juuri niihin asioihin, joiden ratkaisusta on hyötyä oikeuskäytännön ohjaamisen kannalta, on parempi, että useampi kuin yksi jäsen osallistuu valitusluvasta päättämiseen. Asianosaisten kannalta ja siten toiminnan uskottavuuden kannalta on myös merkityksellistä, kuinka monta jäsentä osallistuu tähän ratkaisuun. Asianosaisten yhdenvertaisuuden vuoksi olisi parempi, että päätösvaltaisuus ei määräytyisi kunkin asian laadun mukaan.

Yhdistys katsoo edelleen, että esityksessä jää epäselväksi, miten kokoonpano kulloinkin määräytyisi. Herää kysymys, vastaako esittelijä siitä, että valituslupa-asia on ratkaistu sen laatuun nähden oikeassa kokoonpanossa. Esityksessä ei ole otettu kantaa siihen, tulisiko esittelijän tarvittaessa suoraan esitellä asia useammalle kuin yhdelle jäsenelle. Jos asia käsitellään peräkkäin eri kokoonpanoissa, tästä aiheutuu lisätyötä eikä tavoiteltua työnsäästöä yhden jäsenen kokoonpanosta saavuteta. Nykykäytännössä yhdistyvät kollegiaalinen päätöksenteko ja tehokkuus. Yhden jäsenen toimivallasta saataisiin var-

sin vähän hyötyä, lähinnä vain selvästi perusteettomia valituslupahakemuksia hylättäessä. Kokoonpanomuutosta ei siis ole aihetta tehdä.

Jatkovalmistelussa tulisi yhdistyksen mukaan kiinnittää huomiota esittelijän mahdollisuuden päättää itsenäisesti välitoimista.

Prof. Virolainen paheksuu yhden jäsenen toimivallan perusteena valituslupa-asiassa olevaa toimikunnan käsitystä, että valituslupahakemuksista merkittävä osa olisi perusteettomia. Kuitenkin valitusluvan hakijan intressissä on saada oikea ratkaisu ja muutos hovioikeuden ratkaisuun. Valituslupa-asiat ovat lainkäyttöraatkaisuja. Koska laissa 1-maistaan yksityiskohtaisesti valituslupaperusteet, harkinta ei ole vapaata vaan rinnastuu prosessinedellytysten tutkimiseen. Valituslupahakemuksen hylkääminen on myös asian lopullinen päätös. Ei ole asianmukaista, että korkein oikeus itse valitsee, perustelematta, missä asioissa valituslupa myönnetään. Olisi tullut tarkastella sitä, mikä muu elin, lähinnä sentyyppinen lautakunta kuin Tanskassa, voisi käsitellä valituslupahakemukset.

Prof. Virolainen vastustaa ehdotusta yhden jäsenen toimivallasta valituslupa-asiassa. Tämä voisi olla mahdollista enintään, jos valitusluparatkaisut perusteltaisiin. Mietinnössä ei oteta kantaa siihen, kuka päättää, että asia on selvä ja sopisi siten tässä kokoonpanossa ratkaistavaksi.

2. Valitusluvan kohdentaminen

Korkeimman oikeuden päätehtävä on ennakkoratkaisuun ohjata lain soveltamista. Aina ennakkoratkaisuja ei ole voitu antaa tarjotuista kysymyksistä, koska on epäselvää, onko näytön varaisten kysymysten ratkaisemisen jälkeen enää kysymys väitetystä oikeusongelmasta. Tämän vuoksi, jotta oikeusyhteisölle merkitykselliset kysymykset saadaan tarvittaessa asianmukaisessa laajuudessa tutkittaviksi, toimikunta ehdotti, että korkein oikeus voisi rajoittaa valitusluvan kysymykseen, jonka ratkaiseminen on tarpeen oikeuskäytännön ohjaamiseksi tai valituslupaperusteiden kannalta muutoin. Korkein oikeus voisi tällöin perustaa ratkaisunsa muilta osin hovioikeuden ratkaisuun. Oikeuskäytännön ohjaamisen kannalta merkityksellinen kysymys voisi olla puhdas oikeuskysymys, jolloin siis rajoitettaisiin tietyn kysymyksen oikeudelliseen arviointiin ja nojaututtaisiin näyttöraatkaisun osalta hovioikeuden tuomioon.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää kannatettavana valitusluvan mahdollisimman joustavaa rajaamista. Korkein oikeus voisi tällöin paremmin nopeammin ja enemmän kuin nykyisin antaa ennakkoratkaisuja ajankohtaisista ja tärkeistä kysymyksistä.

Korkein oikeus pitää ehdotusta valitusluvan uudeltaisesta rajaamisesta tärkeänä ja tarpeellisena. Se lisäisi mahdollisuuksia ennakkopäätösten antamiseen tilanteissa, joissa valituslupaa nykyisellään ei myönnetä.

Helsingin hovioikeus myös kannattaa ehdotusta. Näin voidaan ratkaista ennakkopäätösarvoinen oikeuskysymys tarvitsematta arvioida uudelleen valituksessa mahdollisesti myös riitautettua todistelua.

Rovaniemen hovioikeus pitää ehdotusta erityisen kannatettavana, jos rajausta edistää ennakkoratkaisujen saamista merkittävistä oikeudellisista kysymyksistä.

Helsingin käräjäoikeus pitää niinkään ehdotusta perusteltuna.

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, että mahdollisuus valitusluvan rajaamiseen oikeuskysymystä koskevaksi auttaa kohdentamaan ennakkoratkaisut oikeuskäytännön ohjaamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti, vaikka menettely ei tulisikaan usein sovellettavaksi.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa ehdotusta. Se mahdollistaisi valitusluvan saamisen asiassa, jossa sitä nyt ei näyttökysymyksen johdosta myönnetä. Uusista laeista saataisiin näin nopeammin ennakkopäätöksiä. Oikeusturvaa ehdotus ei heikentäisi, sillä uudet, rajatut valitusluvut ilmeisesti tulisivat entisten lisäksi sellaisissa asioissa, joissa lupaa ei nykyisen lain mukaan ollenkaan myönnettäisi.

Suomen Lakimiesliitto ry. kannattaa säännöksen ottamista lakiin valitusluvan rajaamisesta ehdotetulla ennakkopäätösperusteella. Vaikka säännöstä ei sovellettaisikaan laajamittaisesti, se tukisi korkeimman oikeuden asemaa ennakkopäätöstuomioistuimena.

Korkeimpien oikeuksien virkamiehet ry. pitää niinkään onnistuneena ehdotusta siitä, että valituslupa voitaisiin rajoittaa kysymykseen, jonka ratkaiseminen on tarpeen oikeuskäytännön ohjaamiseksi. Tämä antaa uusia mahdollisuuksia kehittää korkeimman oikeuden tehtävää ennakkopäätöstuomioistuimena.

Suomen Syyttäjäyhdistys ry. pitää ehdotettua valitusluvan rajausmahdollisuutta erittäin kannatettavana, jotta rikosasian laajuus ja siihen liittyvät näytönvaraiset seikat eivät estä valitusluvan myöntämistä.

Myös *prof. Virolainen* kannattaa ehdotusta.

3. Suullisen käsittelyn toteutus

Toimikunta ehdotti lakiin kirjattavaksi ne eri tavoitteet, joita suullisen käsittelyn järjestämisellä korkeimmassa oikeudessa voi olla: oikeuskysymyksestä keskusteleminen kirjallista aineistoa täydentävästi, todistelun vastaanottamiseksi tai muussa tarpeellisessa tarkoituksessa ja laajuudessa. Kahden viimemainitun kohdan alaan kuuluu myös mahdollisuus toimittaa pääkäsittelymuotoinen suullinen käsittely silloin, kun on otettava uudelleen vastaan näyttöä ja arvioitava sitä.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää ehdotusta tarkoituksenmukaisena, jotta valitusluvan rajaaminen ja valituksen käsittely voi tapahtua mahdollisimman joustavasti. Kuitenkin samassa yhteydessä pitäisi hänen mukaansa säätää siitä, mikä milloinkin on laillista oikeudenkäyntiaineistoa korkeimmassa oikeudessa.

Samoin *Vaasan hovioikeus* esittää, että laissa tai ainakin esitöissä määriteltäisiin, mikä kulloinkin on oikeudenkäyntiaineistoa korkeimmassa oikeudessa, jotta asianosaiset osaavat oikein valmistautua suulliseen käsittelyyn.

Turun hovioikeus pitää ehdotusta tarpeettomana.

Rovaniemen hovioikeus puolestaan toteaa, että on tarpeen määritellä laissa, missä eri tarkoituksissa ja millä tavoin suullinen käsittely toteutetaan korkeimmassa oikeudessa.

4. Hovioikeus ensimmäisenä oikeusasteena

Toimikunta tarkasteli kaikkia nykyisin hovioikeuksissa ensimmäisenä asteena käsiteltäviä asioita.

Toimikunta totesi, että ilman erityistä vastasyitä asioiden käsittely tulee aloittaa käräjäoikeudesta. Näin on tehty esimerkiksi vuoden 2000 virkarikosten käsittelyuudistuksessa. Periaatetasolla toimikunta totesi, että kansainvälisten perhe- ja kuljetusoikeudellisten hakemusasioiden sekä esiupseerien sotilasrikosten käsittely tulisi vastaavasti siirtää alkamaan käräjäoikeudesta. Asia olisi järjestettävä asianomaisten oikeudenalojen sääntelyä muutenkin tarkasteltaessa. Eriävässä lausumassaan oikeusneuvos Pauliine Koskelo korosti sitä, että toimivaltajärjestelyjä tehtäessä turvataan asiaryhmien edellyttämä erityisasiantuntemus.

Konkreettisesti toimikunta ehdotti valtiollisten rikosten käsittelyn aloittamista vastaisuudessa käräjäoikeudesta hovioikeuden sijasta. Ehdotusta perusteltiin erityisesti kansalaisten yhdenvertaisuudella. Asioissa esiin tulevaa Suomen suhteiden luottamuksellisuutta ulkovaltioihin todettiin voitavan yhtä hyvin varjella käräjäoikeudessa käsittelyn julkisuutta rajoittamalla.

Asioissa, jotka hovioikeus on ratkaissut ensimmäisenä asteena, on tähän asti valitettu korkeimpaan oikeuteen omatoimisesti, ilman että korkein oikeus pyytää vastauksen valitukseen. Valitusajaksi on ollut 60 päivää. Toimikunta ehdotti valitusmenettelyä yhdenmukaistettavaksi muiden muutoksenhakuvaiheiden kanssa niin, että korkein oikeus pyytäisi vastauksen ja että valitusajaksi lyhennettäisiin 30 päivään, jota noudatetaan valitettaessa käräjäoikeudesta hovioikeuteen.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää perusteltuina ehdotuksia valitusajan lyhentämisestä 30 päivään ja siitä, että korkein oikeus pyytää vastauksen valitukseen.

Hän katsoo, että yhdenvertaisuuden kannalta merkittävämpi uudistus kuin valtiollisten rikosten siirtäminen käräjäoikeudessa ensimmäisenä asteena käsiteltäväksi, olisi ollut sotilasrikosten oikeusastejärjestyksen yhtenäistäminen. Valtiolliset rikokset sen sijaan voitaisiin säilyttää hovioikeudessa ensimmäisenä oikeusasteena käsiteltävinä ottaen huomioon, että ne koskettavat koko kansakuntaa ja ratkaisun oikeutuksen kannalta olisi hyvä, että asia saadaan ilman valituslupaa korkeimman oikeuden tutkittavaksi.

Korkeimmalla oikeudella ei ole huomautettavaa valitusajan lyhentämistä ja vastaamista korkeimman oikeuden pyynnöstä tarkoittavista ehdotuksista.

Valtiollisten rikosten siirtoa käsiteltäviksi ensimmäisenä asteena käräjäoikeudessa korkein oikeus ei pidä perusteltuna. Asioiden käsittelystä nykyisin korkein oikeus toteaa, että kolmiportaisen oikeussuojatien puuttumisen korvaa se, että asia voidaan saattaa korkeimman oikeuden tutkittavaksi ilman valituslupaedellytystä. Nykyjärjestelmän säilyttämistä puoltaisi asioiden harvalukuisuus, jonka vuoksi alioikeudet eivät kukin saavuttaisi niissä kokemusta. Asteellista toimivaltaa järjestettäessä asioiden luottamuksellisuus tulee myös ottaa huomioon. Voimassa oleva järjestelmä vastaa useiden vertailumaiden tilannetta.

Kansainvälisten perhe- ja kuljetusoikeudellisten asioiden osalta on paikallaan jättää toimivallan siirto toimikunnan ehdottamin tavoin erikseen valmisteltavaksi. Tällöin tulee lähinnä asioiden käsittely keskittämällä varmistaa asiaryhmittäinen asiantuntemus.

Itä-Suomen hovioikeus pitää yhdenvertaisuusnäkökulmasta perusteltuna toimikunnan ehdotusta valtiollisten rikosten käsittelemisestä ensimmäisenä asteena käräjäoikeudessa. Käsittelyn luottamuksellisuus voidaan yhtä hyvin turvata siellä. Myös kansainvälisten perhe- ja kuljetusoikeusasioiden osalta hovioikeus katsoo, ettei niiden käsitteleminen ensimmäisenä asteena hovioikeudessa ole ainakaan kaikilta osin perusteltua.

Helsingin hovioikeus kannattaa valitusaikaa ja valitukseen vastaamista koskevia ehdotuksia. Sen sijaan hovioikeus ei kannata valtiollisten rikosten siirtämistä käsiteltäviksi käräjäoikeudessa ensimmäisenä asteena. Asiat ovat harvinaisia ja rikokset vakavia. Käsittelyn aloittaminen hovioikeudessa ja suora valitusmahdollisuus korkeimpaan oikeuteen takaa korkeatasoisen menettelyn. Sen sijaan lautamiesten kokemuspäiriin asiat eivät kuuluisi. Hovioikeus ei myöskään kannata kansainvälisten perhe- ja kuljetusoikeusasioiden siirtämistä käräjäoikeudessa käsiteltäviksi, koska asioissa tarvitaan erityisasiantuntemusta.

Kouvolan hovioikeus ilmoittaa, ettei sen näkökulmasta ole tarvetta siirtää valtiollisia rikoksia käsiteltäviksi ensimmäisenä asteena käräjäoikeudessa. On myös kyseenalaista, sopivatko kaikki asiat käräjäoikeuden tavanomaisessa kokoonpanossa käsiteltäviksi.

Rovaniemen hovioikeus katsoo, että ei ole perusteita valtiollisten rikosten käsittelylle ensimmäisenä asteena hovioikeudessa ja on yhdenvertaisuussyistä oikein siirtää näiden asioiden käsittely alkamaan käräjäoikeudesta. Hovioikeus pitää asianmukaisena myös, että vastaavasti kuin hovioikeudessa, korkein oikeus pyytää vastauksen toisena asteena käsittelemisään asioissa, jolloin noudatettavaa menettelyä koskevan erehdyksen mahdollisuus poistuu.

Helsingin käräjäoikeus yhtyy toimikunnan näkemykseen, että hovioikeuden ensimmäisenä asteena käsittelemiä asioita tulee rajoittaa. Erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi tulee kuitenkin asioita hovioikeudesta alioikeuteen siirrettäessä keskittää ne johonkin tai joihinkin käräjäoikeuteen.

Oulun käräjäoikeus pitää erityisen kannatettavana ehdotusta valtiollisten rikosten käsittelystä ensimmäisenä asteena käräjäoikeudessa.

Suomen Lakimiesliitto ry. sitä vastoin katsoo, että koska valtiolliset rikokset ovat harvinaisia ja vaativat mahdollisimman luotettavaa ja puolueetonta menettelyä, ne tulee edelleen käsitellä ensimmäisenä asteena hovioikeudessa. Asioiden harvinaisuuden tähden tämä ei vaaranna yhdenvertaisuutta. Oikeusturvan takaa suora valitusmahdollisuus korkeimpaan oikeuteen. Lisäksi valtiolliset rikokset ovat liiton mukaan vakavia ja Suomen ulkopoliittisten suhteiden kannalta merkityksellisiä.

Kansainvälisistä perheoikeusasioista liitto huomauttaa, että on tarkkaan mietittävä, mitä niistä olisi aidosti tarkoituksenmukaista siirtää käsiteltäviksi ensimmäisenä asteena kärjäoikeudessa siihen nähden, että asioissa on tärkeää saada nopeasti lainvoimainen ratkaisu ja asioiden ratkaiseminen edellyttää kansainvälisten sopimusten tulkintaa.

Kärjäoikeustuomarit ry. katsoo niinkään, että harvinaisina ja omansalaisina valtiolliset rikokset soveltuvat edelleen parhaiten käsiteltäviksi hovioikeudessa ensimmäisenä asteena. Oikeusturvan takaa suora valitusmahdollisuus korkeimpaan oikeuteen.

Kansainvälisistä perheoikeusasioista yhdistys toteaa, että ne eivät ole tyypillisiä hakemusasioita vaan niissä on sovellettava kansainvälisiä sopimuksia ja ne on ratkaistava kiireellisesti ja lopullinen ratkaisu saatava nopeasti. Asioiden siirto kärjäoikeudessa ensi asteena käsiteltäviksi myös kuormittaisi kärjäoikeuksia entisestään. Näistä syistä on tarkoituksenmukaista pysyttää asiat hovioikeuden toimivallassa.

5. Ylimääräinen muutoksenhaku

Ylimääräisen muutoksenhaun, lainvoimaisiin ratkaisuihin kohdistuvien kantelujen ja puruhakemusten perusteista toimikunta totesi, että ne tulee oikeusvarmuuden ylläpitämiseksi pitää suppeina. Vaikka voimassa olevat perusteet ovat varsin yksityiskohtaisia ja ne voisi olla aihetta ilmaisultaan nykyaikaistaa, tätä ei ehdotettu, jottei oikeusyhteisö olettaisi samalla tavoiteltavan muutosta soveltamiskäytäntöön.

Toimikunta myös katsoi, että siihen, missä määrin ylimääräisiä muutoksenhakemuksia tehdään, perusteiden sääntelyn uudistamisella ei oletettavasti olisi olennaista vaikutusta. Ehdotukset toimivaltaisen kokoonpanon muuttamisesta niin, että entistä useampia asioita voitaisiin käsitellä korkeimmassa oikeudessa muussa kuin viisijäsenisessä jaostossa, turvaisivat toimikunnan mukaan sen, että korkeimman oikeuden lainkäyttötehtävä painottuu entistä selvemmin ennakkopäätösten tuottamiseen lainkäytön ohjaamiseksi.

Lausumassaan lainsäädäntöneuvos Iiro Liukkonen esitti, että olisi aihetta edelleen tutkia mahdollisuutta yhdenmukaistaa ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden sääntelyä, koska aina ei ole selvää, onko kysymys menettely- vai sisältövirheestä, ja voimassa olevassa laissa perusteet on ilmaistu tarpeettoman kasuistisesti eivätkä kuvasta ylimääräisen muutoksenhaun todellisuutta.

Ylimääräisessä muutoksenhaussa noudatettavaa menettelyä toimikunta ehdotti kehitettäväksi vastaamaan nykyistä lainsäädäntökäytäntöä ja sovitettavaksi paremmin muihin lainkäyttömenettelyihin. Toimivaltaa hajautettaisiin asioissa, joissa ei esiinny periaatteellisia kysymyksiä. Niinpä eräät selvät virheet voitaisiin korjata niin, että virheellisen ratkaisun antanut tuomioistuun itse oikaisisi virheen. Määräajan palauttaminen kärjäoikeusmenettelyn osalta ja muutoksen hakemiseksi kärjäoikeuden ratkaisuun siirtyisi

hovi oikeuden toimivaltaan, jolle jo kuuluvat kantelut kärjäoikeuden menettelystä. Perusteena toimivallan siirrolle esitettiin, että ne ylimääräiset muutoksenhaut, jotka varauksitta on hyväksyttävä, ovat yleensä viranomaisaloitteisia teknisen virheen korjauspyyntöjä. Lausumassaan lainsäädäntöneuvos Liukkonen ehdotti harkittavaksi, että ylimääräisessä muutoksenhaussa olisi aina toimivaltainen kohderatkaisun tehnyt tuomioistuinta lähinnä ylempi oikeusaste.

Menettely- ja sisältövirheeseen perustuvien hakemusten määräajat mahdollisuuksien mukaan yhtenäistettäisiin. Määräaikojen eri pituus ei ole tarkoituksenmukainen, koska toisinaan on tulkinnanvaraista, onko hakemuksen perusteena oleva seikka katsottava menettelyvirheeksi vai ratkaisun sisältöä koskevaksi virheeksi.

Ylimääräisten muutoksenhakemusten käsittelystä otettaisiin tarvittavia säännöksiä hakiin siltä osalta kuin käsittely poikkeaa säännönmukaisten asioiden käsittelystä.

Lausunnot

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää ylimääräistä muutoksenhakua koskevia uudistusehdotuksia perusteiltaan puolustettavina mutta katsoo jäävän avoimeksi, miksi määräaikoja yhtenäistettäessä olisi myös eräitä määräaikoja lyhennettävä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana ehdotuksia, että selvät virheet oikaistaisiin kohderatkaisun antaneessa tuomioistuimessa itsessään ja että määräajan palauttaminen kärjäoikeusmenettelyn osalta kuuluisi hovioikeuden toimivaltaan.

Hän myös katsoo, että ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden sääntely on osittain vanhentunut ja uudistuksen valmistelua voitaisiin jatkaa siltä pohjalta, että yhdistetään purku ja kantelu yhdeksi muutoksenhakeinoksi. Sääntelyn tulee kuitenkin olla verran yksityiskohtainen ja ottaa huomioon erot siinä, poistetaanko ratkaisu rikosasian vastaajan eduksi vai vahingoksi.

Korkein oikeus toteaa ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden soveltamiskäytännön vakiintuneeksi ja että välitöntä tarvetta säännösten tarkistamiseen ei ole.

Korkein oikeus kannattaa ehdotuksia ylimääräisen muutoksenhaun ohjaamisesta selvissä asioissa kohderatkaisun tehneeseen tuomioistuimeen ja kärjäoikeusvaihetta koskevan menetetyt määräajan palauttamisen siirtoa hovioikeuden toimivaltaan.

Purku- ja kantelumääräajan yhtenäistämisen kuudeksi kuukaudeksi korkein oikeus toteaa edistävän voittaneen asianosaisen oikeutta luottaa ratkaisun pysyvyyteen. Vaikka purkuperusteen selvittäminen voikin viedä enemmän aikaa kuin kanteluperusteen havaitseminen, yhtenäinen määräaika on sovelias, kun määräaika purkuasioissa alkaa vastata purkuperusteen ilmenemisestä hakijalle.

Turun hovioikeus kannattaa ylimääräisen muutoksenhaun uudistamista koskevia ehdotuksia. Kuitenkaan ei ole selvää, että myös purkuasioiden määräaika olisi lyhennettävä nykyisestä yhdestä vuodesta.

Myös *Itä-Suomen hovioikeus* kannattaa ylimääräisten muutoksenhakuasioiden siirtämistä toimikunnan ehdottamilta osilta hovioikeuksissa käsiteltäviksi.

Helsingin hovioikeus kannattaa niinkään toimivallan siirtoa ylimääräisessä muutoksenhaussa alemmille oikeusasteille. Tuomarin tulisi selvissä asioissa voida tehdä ratkaisuja myös itseoikaisuna tarvitsematta tehdä varsinaista hakemusta.

Kouvolan hovioikeus pitää ylimääräistä muutoksenhakua koskevia muutosehdotuksia tarpeellisina. Ehdotetut menettelyuudistukset, erityisesti hakemusmääräaikojen yhtenäistäminen estää oikeudenmenetyksiä silloin, kun on epäselvää, onko kysymyksessä menettely- vai sisältövirhe. Ylimääräisen muutoksenhaun perusteidenkin uudistamistarvetta voitaisiin erikseen harkita. Selvien virheiden korjaaminen soveltuu ratkaisun tehneen tuomioistuimen itsensä toimivaltaan.

Rovaniemen hovioikeus toteaa, että kantelu- ja purkuhakemusten määräaikojen yhtenäistäminen on selvä parannus. Yhdenmukaiset menettelysäännökset, jotka koskevat kaikkia ylimääräisen muutoksenhaun lajeja, selventävät menettelyä ja ovat tarpeen, koska asioita siirretään käsiteltäviksi käräjäoikeuksissa, joille menettely ei ole entuudestaan tuttu. Käräjäoikeusmenettelyä ja muutoksenhakua hovioikeuteen koskevien määräaikojen palauttamisen siirto hovioikeuksien toimivaltaan helpottaa korkeimman oikeuden työtaakkaa, ja muutoksenhakumahdollisuus oikeudenkäymiskaaren 31 luvun ehdotetun 26 §:n mukaan takaa oikeusturvan.

Myös *Helsingin käräjäoikeus* kannattaa oikaisuluonteisten purkuasioiden siirtoa asianomaisen ratkaisun tehneen tuomioistuimen itsensä toimivaltaan.

Oulun käräjäoikeus pitää erityisen tervetulleena ehdotettua toimivallan siirtoa selvissä ylimääräisen muutoksenhaun tilanteissa kohderatkaisun tehneelle tuomioistuimelle. Ylimääräisen muutoksenhaun määräajan yhtenäistäminen kuudeksi kuukaudeksi on myös perusteltua.

Valtakunnansyyttäjänvirasto arvioi, että ehdotetut muutokset, ml. käsittelykokoonpanojen keventäminen, aiheuttavat merkittävää voimavarojen säästöä korkeimmalle oikeudelle ja valtakunnansyyttäjänvirastolle sen edustaessa syyttäjiä korkeimmassa oikeudessa. Oikaisuluonteisten purkuasioiden siirto alioikeuteen tai hovioikeuteen on perusteltua. Ylimääräisen muutoksenhaun perusteiden sääntelyä ei ole syytä muuttaa.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa toimivallan siirtoa koskevia ehdotuksia. Niinkään on tarpeen säännellä tuomioistuinratkaisun poistaminen kanteluteitse ihmisoikeuksien valvontaelimen ratkaisun johdosta.

Suomen Lakimiesliitto ry. pitää oikeana, ettei ylimääräisen muutoksenhaun perusteisiin esitetä muutoksia, sillä perusteiden soveltamisessa ei olisi ilmennyt erityisiä ongelmia.

Käräjäoikeustuomarit ry. pitää aiheellisena ylimääräisen muutoksenhaun menettelysäännösten yhdenmukaistamista ja oikaisuluonteisten asioiden siirtämistä asian ratkaiseen tuomioistuimen omaan toimivaltaan. Samoin on oikein, ettei ehdoteta muutoksia ylimääräisen muutoksenhaun perusteisiin.

6. Muita kysymyksiä

6.1. Valitusaika ja erilliset valituslupahakemus ja valitus

Toimikunta tarkasteli mahdollisuutta lyhentää valitusaikaa hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen nykyisestä 60 päivästä samaksi 30 päiväksi, jota noudatetaan haettaessa muutosta käräjäoikeudesta hovioikeuteen. Edellä on todettu, että hovioikeuden ensimmäisenä asteena ratkaisemissa asioissa tätä havainnollisuuden vuoksi ehdotetaankin.

Sen sijaan hovioikeuden toisena asteena ratkaisemissa asioissa toimikunta piti asianmukaisimpana säilyttää nykyisen 60 päivän valitusajan, jotta valituslupaperusteita ehditään kysytellä ja siten esittää täysipainoinen muutoksenhakemus.

Toimikunta harkitsi myös, pitäisikö valituslupahakemus ja valitus erottaa eri asiakirjoiksi niin, että valitus tehtäisiin vasta, jos korkein oikeus on myöntänyt valitusluvan. Näin säästyisi valitusvaatimusten turha esittäminen niissä, valtaosaa edustavissa asioissa, joissa valituslupaa ei myönnetä. Katsottiin kuitenkin, että menettelystä ei olisi erityistä etua, kun valitus kuuluu laatia melko suppeasti siihen nähden, että siinä esitettävät vaatimukset ovat jo olleet tarkasteltavina kahdessa alemmassa oikeusasteessa ja että valituksen erillinen laatiminen niissä asioissa, joissa valituslupa myönnetään, merkitsi uutta työvaihetta ja siten kustannusten enentymistä.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies otaksuu, että valituslupahakemuksen esittäminen erikseen nostaisi näiden asiakirjojen taso. Kustannuksetkin jäisivät alhaisemmiksi niissä tapauksissa, joissa valituslupaa ei myönnetä.

Korkein oikeus toteaa, että on perusteita sekä nykyiselle menettelylle, jossa valituslupahakemus ja valitus esitetään yhdessä asiakirjassa, että sille, että ne tehtäisiin erikseen. Asiaan vaikuttaa kuitenkin myös se, miten myönnettävä valituslupa rajataan. Siksi korkein oikeus tarvittaessa palaa asiaan sitten, kun on saatu kokemuksia nyt ehdotetusta valituslupien uudesta rajausmahdollisuudesta.

Turun ja Rovaniemen hovioikeuksien mukaan valitusaika voitaisiin myös valituslupasioissa lyhentää 30 päivään, koska oikeuskysymys on käsitelty jo kahdessa asteessa ja siten asianosaisten tiedossa.

Helsingin käräjäoikeus katsoo, että valituslupahakemuksen ja valituksen esittäminen erikseen kohottaisi valituslupahakemusten taso. Siksi asian selvittämistä tulisi jatkaa.

Oulun käräjäoikeus pitää epähavainnollisena, että ehdotuksen mukaan korkeimpaan oikeuteen valitetaan 30 päivässä, jos kysymys on hovioikeuden ensimmäisenä asteena ratkaisemasta asiasta ja 60 päivässä, kun hovioikeus on käsitellyt asian toisena asteena.

Prof. Virolainen katsoo, että valituslupahakemus ja valitus pitäisi laatia erikseen. Nykykäytännöstä aiheutuu turhaa työtä ja kustannuksia siinä valtaosassa asioita, jossa valituslupaa ei myönnetä.

6.2. Asianosaisten edustaminen korkeimmassa oikeudessa

Toimikunta tarkasteli mahdollisuutta säätää, että asiamiestä tai avustajaa korkeimmassa oikeudessa käytettäessä tämän olisi oltava tehtävään nimenomaisesti kelpuutettu asianajaja. Menettelyn todettiin olevan käytössä eräissä vertailumaissa. Järjestelyllä pyritään turvaamaan asioiden ammattitaitoinen ja syvälinen esittäminen. Tämä turvaisi asianosaisen omaa etua ja edistäisi korkeimman oikeuden toimintaa.

Suomen oikeudessa ei kuitenkaan ole velvollisuutta käyttää asiamiestä tai avustajaa. Näin asianosainen saa aina ajaa itse asiaansa. Tähän nähden olisi eriskummaista, jos avustajaa tai asiamiestä käytettäessä tätä koskisivat korkeimmassa oikeudessa erityiset kelpoisuusehdot. Asianosaiselle aiheuttaisi myös hankaluutta ja kustannuksia se, että hän joutuisi korkeimpaan oikeuteen valittaessaan vaihtamaan asiamiestä, jos aikaisempi asiamies ei olisi tehtävään kelpoinen. Toimikunta ei siten ehdottanut muutoksia nykytilaan.

Lausunnot

Korkein oikeus pitää toivottavana, että selvitetään, pitäisikö korkeimmassa oikeudessa asianosaista edustavalle asiamiehelle vahvistaa erityisiä kelpoisuusehtoja, ja että samassa yhteydessä otetaan tarkasteltavaksi myös syyttäjätahon edustaminen korkeimmassa oikeudessa.

Vaasan hovioikeus pitää asian selvittämistä edelleen tarpeellisena siihen nähden, että asioiden ennakkoratkaisuluonteeseen perustuva argumentointi vaatii erityisammattitaitoa.

Rovaniemen hovioikeus yhtyy mietinnön kannanottoon, ettei ehdotuksiin tässä vaiheessa ole tarvetta. Asian perusteellista valmistelua olisi kuitenkin syytä pikimmin jatkaa.

Myös *Helsingin käräjäoikeus* katsoo, että asiaa olisi pohdittava perusteellisemmin.

6.3. Oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksianto

Oikeusministeriö oli osoittanut toimikunnassa käsiteltäväksi korkeimman oikeuden lainsäädäntöaloitteen 14.1.1998 siitä, että muutoksenhakutuomioistuin voisi laatia oikeudenkäyntiasiakirjasta tiivistelmän ja antaa sen alkuperäisen asiakirjan sijasta tiedoksi kuultaville silloin, kun näitä on useita.

Toimikunta totesi aloitteella tavoiteltavan sitä, että asianosaiset helposti hahmottaisivat kysymyksessä olevan asian ytimen, sekä asiakirjaliikenteen keventämistä. Toimikunta kuitenkin suhtautui varauksellisesti siihen, että tuomioistuin kirjoittaisi uudestaan asianosaisen muutosvaatimuksia ja niiden perusteita. Toimikunta totesi myös, ettei laista johdu estettä sille, että muutoksenhakutuomioistuin laatii yhteenvedon asianosaisten vaatimuksista ja esittää sen heille kommentoitavaksi.

Erityisesti maksukyvyttömyysasioita koskien, joissa voi olla suuri joukko kuultavia, toimikunta totesi, että näissä menettelyissä on käytettävissä pesänhoitaja tai selvittäjä, jonka tehtäviin kuuluu valvoa menettelyyn osallisten velkojien ja tiettyyn rajaan asti myös velallisen etua. Pesänhoitajaa ja selvittäjää voidaan siten käyttää apuna alkupe-
räisasiakirjojen tiedoksiannissa. Maa-oikeusasioissa voidaan puolestaan usein toimia niin, että kaikkia asiaan osallisia ei kuulla vielä asiaa korkeimmassa oikeudessa käsitel-

täessä, vaan jos aihetta on, asia palautetaan toimitusmiehille ja uusi kuuleminen toteutetaan tässä vaiheessa.

Edelleen on käytettävissä mahdollisuus antaa muista kuin varsinaisia vaatimuksia sisältävistä asiakirjoista tieto asianosaisille pitämällä ne tuomioistuimessa nähtävinä.

Sähköinen asiointi tuomioistuimissa tulee myös osaltaan helpottamaan asiakirjaliikennettä lähitulevaisuudessa.

Toimikunta ei siksi tehnyt asiassa ehdotuksia.

Oikeusneuvos Koskelo katsoi lausumassaan, että edistäisi asianosaisten oikeusturvaa, jos heille voitaisiin tiedottaa asiassa ratkaistavina olevista kysymyksistä tuomioistuimen toimesta, ja että asiaa siksi tulisi tarkastella lähemmin.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää pelkkää asiakirjan nähtävänäpitoa ongelmallisenä tiedoksiantotapana, koska se asettaa asianosaiset asuinpaikan mukaan eriarvoiseen asemaan. Sähköisen asioinnin mahdollisuus ei myöskään yksin riitä, koska koko väestö ei ole linjayhteydessä. Siksi asiaa olisi valmisteltava edelleen.

Korkein oikeus katsoo, että lainsäädäntöaloite on otettava huomioon hallituksen esitystä valmisteltaessa, sillä toimikunnan perustelut sen torjumiselle eivät ole vakuuttavia. Nähtävänäpitosäännöstö soveltuu vain liiteasiakirjoihin. Tuomioistuimessa laadittava tiivistelmä palvelee myös muutoksenhakijan etua hänen voidessaan tarkistaa, että hänen vaatimuksensa on ymmärretty oikein.

Suomen Asianajajaliitto esittää, että asianosaisen on korkeimman oikeuden aloitteen mukaisesti parempi saada tiedokseen yhteenveto asiasta kuin tieto paikasta, jossa asiakirjat ovat nähtävillä. Yhteenvedot ja muut asiakirjat voitaisiin antaa tiedoksi myös sähköisesti esim. korkeimman oikeuden internet-sivuston välityksellä.

6.4. Ennakkoratkaisupyyntö ja ohivalitus

Toimikunta totesi, että nykytilanteessa on suuren joukon oikeuskysymykseltään ja tosiseikastoltaan samanlaisia asioita tullessa tuomioistuimissa vireille, voitu menetellä niin, että tuomioistuimet ja asianosaisten edustajat sopivat, että jokin tai jotkin näistä asioista käsitellään ennen muita ja näin saadaan ratkaisu, jota noudatetaan myös odotamaan jääneissä asioissa (ns. pilotti-menettely).

Koska voi kuitenkin esiintyä laajassa mitassa samanlaisia kysymyksiä myös asioissa, joissa asianosaiset eivät ole halukkaita suostumaan pilottimenettelyyn, toimikunta tarkasteli tarvetta ja mahdollisuutta luoda ennakkoratkaisupyyntöä alioikeudesta korkeimmalle oikeudelle tai ohivalitusta suoraan alioikeudesta korkeimpaan oikeuteen merkitsevä menettely. Menettelylle voisi olla käyttöä myös oikeusohjeen saamiseksi nopeasti uuden lainsäädännön tulkinnasta.

Menettelyn käytännön merkitystä toimikunta arvioi seuraavasti. Käyttöasteen ennakointi olisi hankalaa. Ruotsissa käräjäoikeudet ovat pyytäneet vuosittain kaksi tai kolme, vuodesta 1995 lukien kaikkiaan 13 ennakkoratkaisua korkeimmalta oikeudelta.

Asioita saattaisi siten esiintyä Suomessakin muutamia vuosittain. Menettelyllä olisi kuitenkin periaatteellista merkitystä. Riippumatta siitä, missä määrin menettelyä kulloinkin tosiasiallisesti käytetään, edistäisi oikeusturvan saamista, että tuomioistuimilla tarvittaessa on mahdollisuus hankkia nopeasti ennakkoratkaisu.

Toimikunta arvioi sitä, olisiko menettely asianmukaisempaa järjestää ennakkoratkaisun pyytämiseksi korkeimmalta oikeudelta vai ohivalitukseksi sinne. Kumpikaan menettely ei siten noudattaisi kokonaan säännöllistä oikeusastejärjestystä. Mutta koska olisi tärkeää nopeasti saada lopullinen ratkaisu laintulkintaongelmaan, säännönmukaisesta oikeusastejärjestyksestä osittain poikkeamiselle olisi hyväksyttävä peruste.

Ohivalituksena toteutettavassa menettelyssä olisi ensin käyty täysimittainen käräjäoikeuskäsittely. Ennakkoratkaisumenettelyssä olisi puolestaan jo asian valmisteluvaiheessa erotettavissa oikeuskysymys, johon tarvitaan ratkaisuksi korkeimman oikeuden oikeusohje. Kysymys voitaisiin esittää nopeammin kuin ohivalitusmenettelyssä.

Jotta korkein oikeus voi varmistua, että ennakkoratkaisupyynnön koskee ennakkopäätöksen arvoista kysymystä, tulisi ennakkoratkaisun saamisen edellyttää samanlaista valituslupaperustetta kuin yleensäkin. Toisaalta menettely olisi asianosaisten oikeusturvan toteutumiseksi järjestettävä mahdollisuuksien mukaan niin, että tuomioistuimen pyytämä ennakkoratkaisu myös annetaan.

Toimikunta ei kuitenkaan ehdottanut menettelyä, jolla mahdollistettaisiin asian nopeutettu käsittely oikeusastejärjestyksestä poiketen. Syyt olivat seuraavat:

Tuomioistuimet toimivat ratkaisten yksittäistapauksia. Ennakkoratkaisupyynnön alioikeudesta merkitsisi, että korkein oikeus ottaisi kantaa oikeuskysymykseen ratkaisematta samalla asiassa esitettyjä asianosaisten vaatimuksia. Menettely ei ehkä vaikeuksitta soveltuisi osaksi tuomioistuimen lainkäyttötehtävää.

Ohivalitusmenettelyssä taas jäisi pois mahdollisuus asian hovioikeuskäsittelyyn.

Poikkeamat yleisesti noudatettavasta oikeusastejärjestyksestä eivät ole asianosaisten yhdenvertaisuuden kannalta suotavia. Niinpä ennakkoratkaisupyynnön alioikeudesta korkeimpaan oikeuteen esimerkiksi Ruotsissa edellyttää asianosaisten suostumusta ja on käytettävissä vain riita-asioissa, joissa sovinto on sallittu.

Menettelyn käytännön järjestäminen ei ole ongelmatonta. Ennakkoratkaisupyynnön merkittävässä menettelyssä olisi voitava varmistua, että asialla on ennakkopäätösarvo ja korkeimman oikeuden kannanotto siten perusteltu. Käytännössä tämä merkitsisi, että ennakkoratkaisupyynnön ja ohivalitus edellyttäisivät valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Tällöin kuitenkin menetettäisiin asian hyvin nopean käsittelyn mahdollisuus. Varsinkin jos lupaa ei myönnettäisi, aikaa hukkaantuisi.

Lisäksi menettelyille ei ole vielä ilmennyt varsinaista tarvetta. Ennakkoratkaisupyynnön vähäinen määrä Ruotsissa tukee tätä päätelmää.

Oikeusneuvos Koskelo piti kuitenkin lausumassaan tarpeellisena harkita ennakkoratkaisupyynnön käyttöön ottoa, jotta yleisesti merkittävään laintulkintakysymykseen saataisiin nopeutetusti korkeimman oikeuden ratkaisu.

Lausunnot

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää aiheellisena tutkia lähemmin ohivalituksen ja ennakkoratkaisupyynnön käytännön ongelmia ja toteuttamisvaihtoehtoja.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että ennakkoratkaisupyyntöä merkitsevälle menettelylle olisi ilmeinen tarve ja myös rikosasioissa.

Korkein oikeus katsoo, että menettelyn käyttöönottoa on syytä selvittää tarkemmin erikseen, ja ilmoittaa tarvittaessa itse palaavansa asiaan. Samoin *Vaasan ja Itä-Suomen hovioikeudet* puoltavat asian perusteellisempaa selvittämistä.

Turun hovioikeus pitää menettelyjä tarpeettomina. Vapaaehtoisesti noudatetut erityisjärjestelyt ovat täyttäneet tarpeen saada nopeutetusti ennakkoratkaisuja.

Myös *Kouvolan hovioikeus* yhtyy toimikunnan näkemykseen, ettei menettelyihin ole tarvetta. Tätä osoittaa ennakkoratkaisupyyntöjen vähäinen määrä Ruotsissa. Pilottime nettelyä voitaisiin kuitenkin ajatella nopeutettavan. Välituomiota koskevia säännöksiä voitaisiin mahdollisesti myös muuttaa niin, että välituomion kohteena voisi olla oikeuskysymys. Ennakkoratkaisun tai ohivalituksen käyttöönotto voisi yksipuolistaa hovioikeuksien jutturakennetta. Asiaa voi kuitenkin olla syytä tarkastella erikseen.

Samoin *Rovaniemen hovioikeus* yhtyy mietinnön kannanottoon, ettei ehdotuksiin tässä vaiheessa ole tarvetta. Asian perusteellista valmistelua olisi kuitenkin syytä pikimmin jatkaa.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan tulisi olla mahdollista pyytää korkeimmalta oikeudelta oikeuskysymystä koskeva ennakkoratkaisu. Edellytyksenä voisi olla, että asianosaiset ja käräjäoikeus yhtäpitävästi pitävät ennakkoratkaisua tarpeellisena. Menettely voisi nopeuttaa käsittelyä ja rajoittaa oikeudenkäyntiaineistoa. Asian selvittämistä tulee jatkaa.

Oulun käräjäoikeus toteaa mietintöön viitaten, ettei ole ilmennyt riittäviä perusteita näiden oikeusastejärjestyksestä poikkeamista merkitsevien menettelyjen käyttöön ottoon.

Valtakunnansyyttäjänvirasto puoltaa ohivalitusmenettelyn käyttöönottoa rikosasioissa. Korkeimman oikeuden ratkaisun rajaaminen oikeuskysymykseen tulisi mietinnön mukaan muutenkin mahdolliseksi, eikä oikeusastejärjestyksestä poikkeaminen ole yhdenvertaisuusongelma ainakaan, jos menettely edellyttäisi asianosaisten suostumusta. Eriyisesti modernien rikosten kuten aineettomia oikeuksia koskevien tai arvopaperimarkkinarikosten osalta olisi eduksi saada nopeasti korkeimman oikeuden kannanotto. Ohivalituksen tutkiminen voidaan säätää valitusluvan varaiseksi.

Suomen Asianajajaliitto toivoo asian ottamista tarkemman selvityksen ja valmistelun kohteeksi.

Suomen Lakimiesliitto ry. katsoo, että ennakkoratkaisumenettelyn tarvetta olisi tulevaisuudessa tarkemmin selvítettävä. Sen sijaan ohivalitus ei liiton mukaan soveltuisi Suomen oikeusjärjestelmään.

Käräjäoikeustuomarit ry. lausuu myös, että menettelymuotoja olisi syytä tarkastella myöhemmin yksityiskohtaisemmin. Ainakin ohivalitukselle olisi yhdistyksen mukaan tarvetta.

Suomen Syyttäjäyhdistys ry. katsoo, että nykytilassa on epäkohtana ennakkoratkaisun hidas saaminen erityisesti uuden lainsäädännön voimaan tullessa. Jos soveltamistapauksia on runsaasti, ne työllistävät tarpeettomasti asianosaisia ja alempia oikeuksia. Pitkään jatkuva epävarmuus lisää kustannuksia ja heikentää tehokkuutta. Siksi olisi perusteltua, että käräjäoikeus voisi selväpiirteisessä ja yleisesti merkittävässä laintulkintakysymyksessä pyytää ennakkoratkaisua korkeimmalta oikeudelta. Ennakkoratkaisumenettely olisi myös sopusoinnussa oikeusministeriön julkaiseman Oikeuspolitiikan strategia ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003 – 2012 –asiakirjan sen tavoitteen kanssa, että rikosvastuu toteutuu joutuisasti.

Prof. Virolainen kannattaa ohivalituksen mahdollisuutta lakiin. Vaikka menettelyä ei paljon käytettäisikään, olisi kuitenkin keino saada ennakkopäätöstä edellyttävä oikeuskysymys nopeammin korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Sen sijaan ennakkoratkaisupyynnö ei hänen mukaansa sovi Suomen oikeuskulttuuriin, jossa tuomioistuimet ratkaisevat konkreettisia asioita eivätkä anna ennakkotietoja lain soveltamisesta.

7. Esityksen vaikutukset

Toimikunta arvioi, ettei sen esityksillä olisi suoranaisia taloudellisia vaikutuksia. Organisaatorisina vaikutuksina toimikunta näki mahdollisuuden tulevaisuudessa vähentää korkeimman oikeuden jäsenmäärää nykyisestä, joka on presidentin lisäksi 18 jäsentä, jos mahdollistetaan se, että valituslupa-asian voi ratkaista yksikin jäsen.

Valtiovarainministeriö katsoo, että ehdotetuilla muutoksilla korkeimman oikeuden toimivaltaiseen kokoonpanoon on myös suoria korkeimman oikeuden menoja vähentäviä vaikutuksia.

8. Säättämijärjestys

Toimikunta toteaa ehdotustensa koskevan perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvatun muutoksenhakuoikeuden käytännön toteuttamista merkitsevän lainsäädännön ajantasaisuuksia ja muita tarkistuksia. Ehdotettavat muutokset eivät merkitse rajoituksia muutoksenhakuoikeuteen.

Ehdotus siitä, että korkeimman oikeuden ratkaisu voitaisiin rajoittaa koskemaan kysymystä, jonka ratkaiseminen on oikeuskäytännön ohjaamiseksi tarpeen, ei merkitse poikkeamaa tuomioistuinten lainkäyttötehtävästä. Perustuslain 99 §:n 1 momentin mukaan korkein oikeus käyttää ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa. Korkeimman oikeuden

antamat ratkaisut olisivat vastaisuudessakin aina kannanottoja tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettuihin yksittäistapauksiin.

Perustuslain 100 §:n 2 momentin mukaan korkein oikeus on toimivaltainen viisijäsenisenä, jollei laissa säädetä muuta jäsenmäärää. Tähän liittyen oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 9 §:ssä täsmennettäisiin asiaryhmittäin, missä asioissa korkein oikeus on toimivaltainen tässä pääsääntöisessä viiden jäsenen kokoonpanossaan ja missä asioissa on käytettävissä muu kokoonpano. Kaikkien ehdotettavien kokoonpanovaihtoehtojen tavoite on varmistaa asalähtöisesti sellainen kokoonpano, että kaikki ratkaisua harkittaessa merkitykselliset seikat tulevat otetuiksi riittävästi huomioon.

Ehdotetut lait ovat toimikunnan mukaan siten säädettävissä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Ehdotusten perusoikeusliittämän vuoksi toimikunta piti tarkoituksenmukaisena, että eduskuntakäsittelyssä esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Lausunnot

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa perustuslakivaliokunnan aikaisemmin suhtautuneen kielteisesti korkeimman oikeuden yhden jäsenen toimivaltaan valituslupa-asiassa ja pitää siksi välttämättömänä, että tältä osin säätämisyjärjestystä koskevia perusteluja täydennetään. Hän pitää asianmukaisena ehdotusta perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämisestä.

SÄÄDÖSEHDOTUKSET JA LAUSUNNONANTAJIEN KANNANOTOT NIIHIN

1. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

2 luku. Päätösvaltaisuudesta.

9 §. Korkein oikeus on päätösvaltainen muussa lainkäyttöasiassa kuin valituslupahakemusta käsiteltäessä:

- 1) viisijäsenisenä
 - a) käsiteltäessä valitusta asiassa, jossa on myönnetty valituslupa tai jossa valitetaan valituslupaa pyytämättä; ja
 - b) ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa, jollei seuraavista kohdista muuta johdu;
- 2) kolmijäsenisenä ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa, jos hakemus yksimielisesti hylätään tai jätetään tutkimatta, jollei 3 kohdasta muuta johdu; sekä
- 3) yksijäsenisenä
 - a) turvaamistointa tai täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevassa asiassa;
 - b) ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa, jos päätetään vain välitoimesta tai korkein oikeus on aikaisemmin hylännyt tai jättänyt tutkimatta asiaa koskevan hakemuksen eikä siinä esitetä merkityksellistä uutta aineistoa; ja
 - c) oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuutta koskevassa erikseen käsiteltävässä asiassa.

Valituslupahakemusta käsiteltäessä korkein oikeus on päätösvaltainen yksijäsenisenä. Valituslupahakemus käsitellään asian laadun mukaan vähintään yhden ja enintään kol-

men jäsenen kokoonpanossa. Kaksijäsenisessä jaostossa käsitelty asia on siirrettävä kolmijäsenisen jaoston ratkaistavaksi, jolleivät jaoston jäsenet ole ratkaisusta yksimieliset. Jos valituslupahakemus tai sen osa on 30 luvun 3 §:n 3 momentin mukaisesti siirretty käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, valitusluvasta päättää valituksen käsittelevä jaosto.

Asian käsittelyssä jaostossa voi olla päätösvaltaisuuden turvaamiseksi lisäjäsen.

Korkeimman oikeuden kokoonpanosta sotilasoikeudenkäyntiasioissa säädetään lisäksi niitä koskevassa lainsäädännössä.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja Rovaniemen hovioikeus pitävät asian- ja tarkoituksenmukaisena, että korkeimman oikeuden päätösvaltaisuudesta säädetään oikeudenkäymiskaassa.

Korkeimman oikeuden mukaan säännöksen tulisi sitä vastoin edelleen sijaita korkeimmasta oikeudesta annetun lain 7 a §:ssä. Kuten toimikunta ehdottaa, on hyvä ottaa lakiin jo nyt säännös siitä, että yksikin jäsen on toimivaltainen päättämään tiedon saantia oikeudenkäyntiasiakirjasta koskevan asian. Myös jaoston lisäjäsentä koskeva sääntely on oikein ottaa lakiin.

Rovaniemen hovioikeus toteaa, että ehdotetut päätösvaltaisuutta koskevat säännökset ovat esityksen tavoitteiden mukaiset ja oikeaan osuneet eikä niihin liity oikeusturvaa vaarantavia aineksia.

21 luku. Oikeudenkäyntikuluista.

17 §. Ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa, jossa hakemus pääosin hyväksytään, noudatetaan oikeudenkäyntikulujen korvaamisessa, mitä edellä 2 §:ssä säädetään.

Jos hakemus pääosin hylätään, sovelletaan hakemuksen kohteena olevan asian laadun mukaan noudatettavia yleisiä säännöksiä oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Lausunnot

Helsingin hovioikeus esittää, että lainkohdan kuten myös 2. lakiehdotuksen 9 luvun 9 §:n perusteluissa mainittaisiin, että myös oikeusapulaain (257/2002) 22 §:n mukainen korvausvelvollisuus valtiolle voi tulla kysymykseen.

Rovaniemen hovioikeuden mukaan säännökset oikeudenkäyntikuluista ylimääräisessä muutoksenhaussa ovat tarpeen, jotta asianosainen voi arvioida, kannattaako hakemusta tehdä, ja siksi, että toimivaltaa siirretään alemmille oikeuksille, joilla ei ole asiassa vaikiintunutta käytäntöä. Sisällöllisesti säännös, jonka mukaan oikeudenkäyntikulut yleensä kuitataan, kun hakemus hyväksytään, ja noudatetaan yleisiä kulukorvaussäännöksiä, jos hakemus hylätään, on oikeudenmukainen ja toivottavasti karsii perusteettomia hakemuksia.

30 luku. Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen.

2 §. Hovioikeuden ratkaisusta valittamista varten on pyydettyä korkeimmalta oikeudelta valituslupa, jos valitus koskee hovioikeuden muutoksenhakuasteena ratkaisemaa asiaa.

Lausunnot

Korkein oikeus ehdottaa säännöstä selvennettävän edelleen niin, että siinä nimenomaisesti mainittaisiin hovioikeuden muutoksenhakuasiassa tekemistä liitännäisratkaisuista valittamisen edellyttävän valituslupaa:

Hovioikeuden ratkaisusta valittamista varten on pyydettyä korkeimmalta oikeudelta valituslupa, jos valitus koskee hovioikeuden muutoksenhakuasteena ratkaisemaa asiaa tai tällaisen asian yhteydessä antamaa ratkaisua.

Turun hovioikeus katsoo, että havainnollisinta olisi mainita säännöksessä, että se koskee hovioikeuden ratkaisemia säännönmukaisia ja ylimääräisiä muutoksenhakemuksia.

3 §.

Valituslupa voidaan myöntää osittain. Tällöin valituslupa voidaan rajoittaa koskemaan

- 1) osaa hovioikeuden ratkaisusta; tai
- 2) kysymystä, jonka ratkaiseminen on tarpeen oikeuskäytännön ohjaamiseksi tai valituslupaperusteen kannalta muutoin.

Jos valituslupa myönnetään 2 momentin 2 kohdan mukaisesti rajoitettuna, korkein oikeus voi muilta osin perustaa ratkaisunsa valituksen kohteena olevassa ratkaisussa todettuihin seikkoihin.

Jos valituslupa myönnetään osittain, kysymys valitusluvan myöntämisestä muulta osalta voidaan siirtää ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

13 §.

Määräaika valitusta varten on 30 päivää siitä päivästä, jona hovioikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin.

14 § kumotaan, ks. uusi 15 a §

15 §. Valituskirjelmän toimittamisesta suoraan korkeimpaan oikeuteen on vastaavasti voimassa, mitä 8 §:n 1 momentissa on säädetty.

Hovioikeuden tulee lähettää valituskirjelmä liitteineen korkeimmalle oikeudelle. Samalla on lähetettävä asiaa koskeva asiakirjavihko sekä jäljennös hovioikeuden ratkaisusta.

15 a §. Valittajan vastapuolta on kehotettava antamaan kirjallinen vastaus valitukseen korkeimman oikeuden määräämässä ajassa. Kehotuksen yhteydessä on annettava tiedoksi valitus ja siihen liitetyt asiakirjat. Korkein oikeus voi lisäksi määrätä, mistä kysymyksestä vastauksessa on erityisesti lausuttava. Vastauksen antamisessa on noudatettava, mitä 11 §:ssä säädetään.

Vastausta ei pyydetä, jos valitus jätetään heti tutkimatta tai jos se hylätään selvästi perusteettomana.

Muutoksenhakuasian käsittely korkeimmassa oikeudessa

20 §. Korkein oikeus toimittaa tarvittaessa suullisen käsittelyn.

Suullinen käsittely toimitetaan

- 1) kirjallista aineistoa täydentävänä asianosaisten kuulemisena;
- 2) todistelun vastaanottamiseksi; tai
- 3) muussa asian selvittämisen edellyttämässä tarkoituksessa ja laajuudessa.

Suullinen käsittely saadaan rajoittaa koskemaan osaa muutoksenhaun kohteena olevasta asiasta.

Lausunnot

Turun hovioikeus pitää säännöstä tarpeettomana. Jos se kuitenkin otetaan lakiin, 2 momentin 1 kohdasta tulisi nimenomaisesti ilmetä, että suullinen käsittely sen mukaan järjestetään oikeuskysymyksestä keskustelemiseksi.

24 §. Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset, kutsut ja ilmoitukset annetaan tiedoksi noudattaen, mitä 26 luvun 28 §:ssä (xxx/200x) säädetään hovioikeusmenettelystä.

31 luku. Ylimääräisestä muutoksenhausta.

2 – 6, 10 ja 12 – 14 §. kumotaan

Uusi otsikko 18 §:n edellä: *Menettely*

18 §. Ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa toimivaltainen on se tuomioistuimien, jonka ratkaisua hakemus koskee, jos se tarkoittaa

- a) rikosasiassa annetun ratkaisun purkamista tai oikaisemista siksi, että henkilöä on käsitelty toisena,
- b) poissaolon johdosta määrätyn seuraamuksen poistamista laillisen esteen vuoksi;
- c) vapaudenmenetystä vastaavan vähennyksen tekemistä rangaistuksesta; tai
- d) rikosasiassa annetun tuomion purkamista 9 a §:n nojalla.

Hovioikeus on toimivaltainen ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa myös, jos asia koskee

- 1) kantelua käräjäoikeuden ratkaisusta; tai
- 2) määräajan palauttamista toimenpiteen tekemiseksi käräjäoikeudessa tai muutoksen hakemiseksi sen ratkaisuun.

Muissa kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa ylimääräistä muutoksenhakua koskevissa asioissa toimivaltainen on korkein oikeus.

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta kiinteistötoimituksia koskevassa ylimääräisessä muutoksenhaussa säädetään erikseen.

Lausunnot

Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että maa- ja metsätalouden oikeudelle annettaisiin toimivalta palauttaa menetetty määräaika muutoksen hakemiseksi kiinteistötoimitukseen.

Kouvolan hovioikeuden mukaan voisi olla perusteltua, että 1 momentin d kohdassa tarkoitetuissa yhteisen vankeusrangaistuksen oikaisemista koskevissa asioissa toimivaltainen olisi aina asianomainen käräjäoikeus, jolla olisi parhaat edellytykset harkita kohtuullistamisen vaikutusta.

Rovaniemen hovioikeus esittää, että laissa selvyuden vuoksi todettaisiin, että 1 momentin mukainen oikaisumenettely ei rajoita itseoikaisua, josta säädetään muualla laissa.

19 §. Määräaika kantelua ja tuomion purkua tarkoittavan hakemuksen tekemiseksi on kuusi kuukautta. Tuomion purkamista 8 §:n tai oikaisemista 11 §:n nojalla voidaan kuitenkin hakea määräajasta riippumatta.

Kanteluhakemuksen määräaika lasketaan

- 1) ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta, jos hakemus perustuu 1 §:n 1 tai 4 kohtaan;
- 2) siitä, kun hakija sai tiedon ratkaisusta, jos hakemus perustuu 1 §:n 2 kohtaan; ja
- 3) siitä, kun ratkaisun sekavuus ilmeni, jos hakemus perustuu 1 §:n 3 kohtaan.

Jos toimivaltainen kansainvälinen lainkäyttö- tai valvontaelin on todennut oikeudenkäyntivirheen asian käsittelyssä, kanteluhakemus voidaan 2 momentin estämättä tehdä kuuden kuukauden kuluessa tuon ratkaisun antamisesta, jos hakemuksen tueksi esitetään erittäin painavia syitä.

Purkuhakemuksen määräaika lasketaan ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta tai siitä, kun hakija sai tiedon hakemuksen perusteena olevasta seikasta. Myöhempi ajankohta on ratkaiseva. Hakemus, joka perustuu 7 §:n 1 momentin 4 kohtaan, on kuitenkin tehtävä ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta laskettavassa määräajassa. Hakemuksen perustuessa

rangaistavaan menettelyyn määräaika lasketaan aikaisintaan siitä, kun hakemusperusteena olevaa menettelyä koskeva ratkaisu sai lainvoiman.

Riita-asiassa voidaan hakea tuomion purkamista viiden vuoden kuluttua ratkaisun lainvoimaiseksi tulosta vain, jos hakemuksen tueksi esitetään erittäin painavia syitä.

Määräaika menetetyin määräajan palauttamista tarkoittavan hakemuksen tekemiseksi on 30 päivää vedotun esteen lakkaamisesta ja enintään kuusi kuukautta siitä, kun palautettavaksi pyydetty määräaika päättyi.

Lausunnot

Vaasan hovioikeus huomauttaa, että 3 momentin säännös kuuluisi asiayhteyden perusteella kanteluperusteita koskevaan luvun 1 §:ään.

Suomen Asianajajaliitto esittää, että määräaika kantelun tekemiselle 3 momentin mukaisesti alkaisi siitä, kun ihmisoikeuksien valvontaelimen ratkaisu on lopullinen. Näin esimerkiksi ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisun johdosta kantelumääräaika alkaisi vasta, kun on selvää, ettei pyydetä asian käsittelyä uudelleen suuressa jaostossa.

20 §. Hakemus osoitetaan ja toimitetaan sille tuomioistuimelle, joka on asiassa toimivaltainen.

Hakemus tehdään kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava:

- 1) hakija;
- 2) ratkaisu tai määräaika, jota hakemus koskee;
- 3) vastapuoli ja tarvittaessa muut asiaan osalliset;
- 4) vaatimukset;
- 5) vaatimusten perusteet; ja
- 6) todisteet, joihin halutaan nojautua ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen.

Vedottaessa 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun seikkaan tai todisteeseen purkuperusteena hakemuksessa on selvítettävä, miksi siihen ei ole vedottu hakemuksen kohteena olevaan ratkaisuun johtaneessa menettelyssä.

Hakemuksessa on ilmoitettava hakijan ja mahdollisuuksien mukaan vastapuolen edustaja tai asiamies tai avustaja ja heidän yhteystietonsa sekä osoite, johon asiaa koskevat ilmoitukset voidaan hakijalle lähettää. Todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava.

Hakemus on hakijan, hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä allekirjoitettava.

Hakemukseen on liitettävä sen kohteena oleva ratkaisu ja asiakirjat, joihin hakemus perustuu.

Lausunnot

Käräjäoikeustuomarit ry. esittää, että 18 §:n 1 momentin b kohdassa tarkoitettu poissaoloseuraamuksen poistaminen laillisen esteen vuoksi voisi olla mahdollista viran puolesta asian jatkokäsittelyssä ilman eri hakemusta.

21 §. Jos hakemus on puutteellinen ja sen täydentäminen on käsittelyn jatkamiseksi tarpeen, hakijaa voidaan kehottaa korjaamaan puute tuomioistuimen määräämässä ajassa. Kehotuksessa on ilmoitettava, mitä täydentämättä jättämisestä 2 momentin mukaan seuraa.

Jollei hakija noudata kehotusta ja hakemus ei kelpaa käsittelyn perustaksi ilman täydennystä, hakemus jätetään tutkimatta.

22 §. Siltä, jonka asemaan ylimääräinen muutoksenhakemus saattaa vaikuttaa, on pyydetty kirjallinen vastaus hakemukseen asiaa käsittelevän tuomioistuimen määräämässä ajassa.

Asian ratkaisseelta tuomioistuimelta, muulta lainkäyttöelimeltä ja muulta taholta on tarvittaessa pyydetty lausunto tai selvitys hakemuksen johdosta.

Pyydettyäessä vastausta, lausuntoa tai selvitystä on annettava tiedoksi hakemus ja siihen liitetyt asiakirjat.

Jos vastausta, lausuntoa tai selvitystä ei anneta, asia voidaan silti ratkaista.

23 §. Hakemusta täydennyttämättä ja vastausta, lausuntoa tai selvitystä pyytämättä jätetään tutkimatta hakemus, jonka tutkimisen edellytys puuttuu, ja hylätään hakemus, joka on selvästi perusteeton.

Vastausta, lausuntoa tai selvitystä ei myöskään pyydetä, jos hakemus voidaan hyväksyä kenenkään aseman heikentymättä.

Lausunnot

Turun hovioikeus edellyttää 1 momentin kieliäsuu kohennettavan.

24 §. Hakemusta käsittelevä tuomioistuin voi kieltää tai keskeyttää hakemuksen tarkoittaman ratkaisun täytäntöönpanon.

Ylimääräisen muutoksenhakuasian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä asian käsittelystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa säädetään sen säännönmukaiseen toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Käräjäoikeudessa asia käsitellään kuitenkin hakemusioiden käsittelyä koskevia 8 luvun säännöksiä soveltuvin osin noudattaen.

Suullinen käsittely toimitetaan tarvittaessa ja tarpeellisessa laajuudessa.

25 §. Kantelu- tai purkuhakemuksen hyväksyessään asiaa käsittelevä tuomioistuin tarpeellisilta osin poistaa hakemuksen kohteena olevan ratkaisun.

Asia voidaan välittömästi ratkaista uudelleen, jos asianosaisia on kuultu ja asia on selvä. Muuten asia osoitetaan käsiteltäväksi erikseen ja määrätään, missä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa lainkäyttöelimestä ja kenen aloitteesta asia käsitellään.

Määräajan palauttamishakemus hyväksyttäessä asetetaan uusi määräaika, jonka kuluessa asianosaisen on tehtävä toimenpide, jota varten määräaika on palautettu.

Jos asianosainen jättää tekemättä toimenpiteen, joka hänet on määrätty tekemään asian saattamiseksi uudelleen vireille tai sen käsittelyssä muuten, ylimääräisen muutoksenhakemuksen kohteena ollut ratkaisu palautuu noudatettavaksi.

26 §. Muutosta ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa annettuun ratkaisuun haetaan samassa järjestyksessä kuin tuomioistuimen säännönmukaisessa lainkäyttötoiminnassaan antamiin ratkaisuihin.

Lausunnot

Käräjäoikeustuomarit ry:n mukaan muutoksenhakumahdollisuus ylimääräisissä muutoksenhakuasioissa ei vaikuta järkevältä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 30 luvun säännöksiä sovelletaan asioissa, joissa muutoksenhaun kohteena oleva hovioikeuden ratkaisu annetaan tai julistetaan lain tultua voimaan. Luvun 15 a §:ää sovelletaan myös lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa, jollei asianosainen ole jo omasta aloitteestaan vastannut muutoksenhakemukseen.

Lain 21 luvun 17 §:n ja 31 luvun säännöksiä sovelletaan ylimääräisissä muutoksenhakuasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

Lausunnot

Jottei purkuhakemuksen määräajan lyhentämisestä aiheutuisi siirtymäaikana oikeudenmenetyksiä, *korkein oikeus* ehdottaa voimaantulosäännöksen 3 momentin kirjoittamista seuraavasti:

Lain 21 luvun 17 §:n ja 31 luvun säännöksiä sovelletaan ylimääräisissä muutoksenhakuasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Ylimääräiselle muutoksenhauulle 19 §:ssä säädettyjä määräaikoja sovelletaan kuitenkin vain hakemuksiin, jotka kohdistuvat lain voimaantulon jälkeen annettuihin ratkaisuihin.

2. Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 9 §:n muuttamisesta

9 luku. Oikeudenkäyntikuluista

9 §.

Oikeudenkäyntikulujen korvaamisessa ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa noudatetaan myös rikosasioiden osalta mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 17 §:ssä säädetään.

Lausunnot

Suomen Asianajajaliitto esittää, että säännöksessä viitattaisiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin, jolloin valtio olisi velvollinen korvaamaan rikosasian vastaajan oikeudenkäyntikulut, kun tuomio poistetaan hänen edukseen niin kuin ratkaisussa KKO 2002:62.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan ylimääräisissä muutoksenhakuasioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

3. Laki korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta

3 §. Lainkäyttöasioina korkein oikeus käsittelee:

- 1) asiat, joissa valitetaan hovioikeuden ratkaisusta;
- 2) asiat, joissa sen mukaan kuin erikseen säädetään, valitetaan muun tuomioistuimen tai lainkäyttöelimen ratkaisusta;
- 3) asiat, jotka koskevat ylimääräistä muutoksenhakua, sen mukaan kuin erikseen säädetään;
- 4) syyteasiat, jotka koskevat hovioikeuden presidentin tai sen jäsenen taikka valtakunnansyyttäjän tai apulaisvaltakunnansyyttäjän virkarikoksia; ja
- 5) kysymykset siitä, kuuluuko asia yleisen tuomioistuimen vai erikoistuomioistuimen tai hallintoviranomaisen toimivaltaan.

3 a §. Jos asian tai sen osan ratkaisua harkittaessa osoittautuu, että jaosto on poikkeamassa korkeimman oikeuden aikaisemmin omaksumasta kannasta, asia voidaan siirtää tarpeellisilta osiltaan käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa jaostossa, jossa on yksitoista jäsentä. Periaatteellisesti merkittävä tai muuten laajakantoinen asia tai sen osa voidaan muutenkin määrätä käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa jaostossa.

Lausunnot

Korkein oikeus ehdottaa säännöksen ottamista lain 7 b §:ksi, jos korkeimman oikeuden päätösvaltaisuudesta lainkäyttöasioissa säädettäisiin edelleen tässä laissa.

4 §. Muina asioina korkein oikeus

- 1) antaa vahvistettavana olevasta laista perustuslain (731/1999) 77 §:ssä tarkoitetun lausunnon;
- 2) antaa armahdusasiassa perustuslain 105 §:ssä tarkoitetun lausunnon;
- 3) käsittelee sille Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan kuuluvat asiat;
- 4) käsittelee, sen mukaan kuin erikseen säädetään, rikoksentehtäjän luovuttamista koskevia asioita;
- 5) käsittelee muut sen tehtäviksi erikseen säädetyt oikeudenhoitoa koskevat asiat; ja
- 6) käsittelee oikeushallintoasioita sen mukaan kuin erikseen säädetään.

Lausunnot

Suomen Asianajajaliitto esittää syyttömyysolettaman ylläpitämiseksi 4 kohdassa käytettäväksi ilmaisua ”rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen” eikä ”rikoksentehtäjän luovuttaminen”.

6 §. Edellä 4 §:n 6 kohdassa tarkoitetut oikeushallintoasiat ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettut lainsäädäntöaloitteet käsitellään täysistunnossa.

Muissa 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuissa asioissa korkein oikeus on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Korkein oikeus voi kuitenkin päättää, että asia tai sen osa käsitellään täysistunnossa tai muussa laajemmassa kokoonpanossa.

Lausunnot

Korkein oikeus katsoo, että jos päätösvaltaisuutta lainkäyttöasioissa koskeva säännös säilytetään tässä laissa, pykälän 2 momentti jäisi pois.

7, 7 a ja 13 § kumotaan

Lausunnot

Korkein oikeus katsoo, että ei ole syytä kumota 7 §:n 1 momentin säännöstä siitä, että korkeimmassa oikeudessa asiat käsitellään ja ratkaistaan jaostossa. Lisäksi korkein oikeus kannattaa päätösvaltaisuutta lainkäyttöasioissa koskevan säännöksen säilyttämistä lain 7 a §:ssä ja ehdottaa säännöksen kirjoittamista seuraavasti:

Korkein oikeus on päätösvaltainen viisijäsenisenä.

Valitusluvan myöntämistä koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan jaostossa, jossa on enintään kolme jäsentä / vähintään kaksi ja enintään kolme jäsentä. Kaksijäsenisessä jaostossa käsitelty asia on siirrettävä kolmijäsenisen jaoston ratkaistavaksi, jolleivät jaoston jäsenet ole ratkaisusta yksimieliset. Jos valituslupahakemus tai sen osa on oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesti siirretty käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, valitusluvasta päättää valituksen käsittelevä jaosto.

Ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat voidaan myös käsitellä ja ratkaista kolmijäsenisessä jaostossa. Kolmijäsenisessä jaostossa käsitelty asia on siirrettävä täysilukuisen jaoston ratkaistavaksi, jollei esitellyn tapahtuttua päätetä välitoimesta taikka hakemusta hylätä tai jätetä tutkimatta kolmijäsenisen jaoston yksimielisellä päätöksellä. Jos asiassa päätetään vain välitoimesta taikka jos korkein oikeus on aikaisemmin hylännyt tai jättänyt tutkimatta asiaa koskevan hakemuksen eikä hakemuksessa esitetä asian ratkai-

semisen kannalta merkityksellisiä uusia seikkoja tai perusteita, asia voidaan käsitellä ja ratkaista jaostossa, jossa on vain yksi jäsen.

Asia, joka koskee turvaamistointia, täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä taikka muuta vastaavaa väliaikaista toimenpidettä, ja oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuutta koskeva erikseen käsiteltävä asia voidaan myös käsitellä ja ratkaista jaostossa, jossa on vain yksi jäsen.

Kokoonpanosta sotilasoikeudenkäyntiasioissa on lisäksi voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

Jaostossa voi päätösvaltaisuuden turvaamiseksi olla lisäjäsen.

14 §. Korkein oikeus vahvistaa työjärjestyksen itselleen. Työjärjestyksessään korkein oikeus voi vapauttaa 2 §:n 2 momentissa tarkoitetut jäsenet käsittelemästä 3 §:n 5 kohdassa, 4 §:n 5 ja 6 kohdassa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja sekä korkeinta oikeutta koskevia talous- ja hallintoasioita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4. Laki hovioikeuslain 2 §:n muuttamisesta

2 §.

Ensimmäisenä oikeusasteena hovioikeus käsittelee (*poist.*) syyteasiat, jotka koskevat sen alaisien käräjäoikeuksien tuomareiden ja siten kuin laissa säädetään myös muiden tuomioistuinlaitoksen virkamiesten ja yleisten syyttäjien virkarikoksia. Lisäksi hovioikeus käsittelee muut laissa sen ratkaistavaksi säädettyt asiat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

5. Laki rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

18 §. Rangaistusmääräys voidaan tämän pykälän mukaisesti poistaa, jos

- 1) asian käsittelyssä on tapahtunut oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:ssä tarkoitettu virhe;
- 2) henkilöä on käsitelty toisena; tai
- 3) rangaistusmääräys perustuu väärään lain soveltamiseen.

Hakemus rangaistusmääräyksen poistamiseksi on tehtävä asianomaiselle käräjäoikeudelle kuuden kuukauden kuluessa rangaistusmääräyksellä määrätyn sakon tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta tai siitä, kun epäilty on maksanut sakon tai menet-

tämisseuraamuksen. Käräjäoikeus on päätösvaltainen käsittelemään hakemuksen, kun siinä on lainoppinut jäsen yksin.

Vastaajalle ei voida rangaistusmääräyksen poistamisen jälkeen määrätä tai tuomita poistetussa rangaistusmääräyksessä määrättyä rangaistusta ankarampaa seuraamusta.

Rangaistusmääräyksen purkamista muulla kuin 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisella perusteella haetaan korkeimmalta oikeudelta ja menetetyt määräajan palauttamista hovioikeudelta oikeudenkäymiskaaren 31 luvun mukaan.

Lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies kiinnittää huomiota siihen, että pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdan tilanteet tulisi sovittaa yhteen oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 19 §:n kanssa niin, että silloin, kun henkilöä on käsitelty toisena tai rangaistusmääräys perustuu väärään lainsoveltamiseen, se voitaisiin poistaa määräajasta riippumatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan asioissa, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

Lausunnot

Korkein oikeus esittää, että uutta hakemusmääräaika sovelletaan vain silloin, kun hakemus koskee lain voimaan tulon jälkeen vahvistettua rangaistusmääräystä.

6. Laki kiinteistönmuodostamislain 278 §:n muuttamisesta

278 §. Muun kuin 277 §:ssä tarkoitetun virheen korjaamiseksi voidaan hakea muutosta lainvoimaiseen kiinteistötoimitukseen tai siinä noudatettuun menettelyyn korkeimmalta oikeudelta noudattaen muuten, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetään ylimääräisestä muutoksenhausta riita-asioissa.

Lausunnot

Maa- ja metsätalousministeriö ja *Oulun käräjäoikeus* huomauttavat, että kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 242 §:n mukaan kantelut kiinteistötoimituksista kuuluvat maa- ja metsätalouden toimivaltaan. Tämän johdosta 278 §:n ehdotettua säännöstä tulisi tarkistaa niin, ettei tässä suhteessa oikeustilaan tulisi muutosta ja säännöksestä jättää pois viittaus korkeimpaan oikeuteen.

Ministeriö esittää myös, että pykälän 2 momenttia täydennettäisiin niin, että maanmittauslaitoksen keskushallinto voi tehdä kiinteistötoimitusta koskevan purkuhakemuksen oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 19 §:ssä säädettyjen määräaikojen estämättä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7. Lausunnonantajien muita säännöshdotuksia

Korkein oikeus ehdottaa aloitteensa 14.1.1998 mukaisesti oikeudenkäymiskaaren 11 lukuun lisättävän uusi 5 a § seuraavasti:

Milloin muutoksenhakutuomioistuimessa kuultavien lukumäärä on poikkeuksellisen suuri tai tiedoksiannettava asiakirja erittäin laaja, tiedoksianto voi tapahtua siten, että se käsittää tuomioistuimen laatiman tiivistelmän asiakirjasta. Tiivistelmästä tulee ilmetä asia, josta on kysymys, muutoksenhaun kohteena olevan ratkaisun pääasiallinen sisältö, vastaanottajan kannalta keskeiset tiedot tiedoksiannettavan asiakirjan sisällöstä ja ilmoitus siitä, missä tiedoksiannettavat asiakirjat ovat kokonaisuudessaan nähtävillä.

Tiedoksianto voidaan 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa toimittaa lähettämällä tiivistelmä asianosaiselle postitse asiakirjoista ilmenevään tai muutoin luotettavasti selvitettyyn osoitteeseen. Asianosaisen katsotaan saaneen tiivistelmästä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin kuljetettavaksi. Tiivistelmään on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

Tämän lisäksi tiedoksianto on tarvittaessa toimitettava 10 §:ssä säädetyllä tavalla tai julkaisemalla tuossa lainkohdassa tarkoitettu ilmoitus jollakin muulla sellaisella tavalla, jonka kautta tuomioistuin arvioi asianosaisen parhaiten saavan tiedon ilmoituksesta.